PERZEKUCE NÁRODNÍHO HOKEJOVÉHO TÝMU V ROCE 1950

PERSECUTION OF THE NATIONAL ICE HOCKEY TEAM IN 1950

A. Švepešová

Univerzita Karlova v Praze, Filozofická fakulta, Ústav hospodářských a sociálních dějin

ABSTRACT

The thesis is focused on the specific trial in the Fifties of the twentieth century in Czechoslovakia. Main aim of the thesis is period before the arrest of the Czechoslovak ice hockey team, the course of pre-trial detention and character of trial. The purpose of the thesis is truthful description of the whole incident with focus on oral history, archival sources and newspapers.

Keywords: political trial; socialism; persecution; ice hockey; the Czechoslovak ice hockey team

SOUHRN

Práce je zaměřena na konkrétní soudní proces v padesátých letech dvacátého století v Československu, kdy došlo k zadržení a následnému odsouzení téměř celého národního hokejového týmu, kterému byl v roce 1950 zakázán odjezd na Mistrovství světa v ledním hokeji do Londýna. Hlavním cílem práce je ukázat období předcházející zadržení československého hokejového týmu, průběh vyšetřovací vazby a charakter soudního procesu. Práce má za účel pravdivě popsat celou událost s důrazem na orální historii, archivní prameny a dobová periodika.

Klíčová slova: politický proces; socialismus; perzekuce; lední hokej; národní hokejový tým Československa

Úvod

Tématem práce je československý národní hokejový tým, který byl téměř celý, i přes velké úspěchy na mistrovstvích světa v ledním hokeji po druhé světové válce a na zimních olympijských hrách ve Svatém Mořici v roce 1948, v březnu 1950 uvězněn a následně odsouzen za přečiny proti zákonu 231/48 Sb. Proces je veden pod názvem „Spis Modrý a spol.“. I tento případ dokazuje, že nepřítelem režimu se mohl stát dříve obdivovaný a uznávaný člověk. Političti představitelé, kteří hokejovým reprezentantům po Mistrovství světa ve Stockholmu v roce 1949 blahopřáli k úspěchu, rozhodli následující rok o jejich konci.

Podrobně se budu zabývat přípravou na Mistrovství světa v ledním hokeji v Londýně a dnům předcházejícím zatčení hokejistů. Důležitou součástí jsou mimo jiné i důvody pro odložení a následné zrušení odletu hokejistů do Londýna. V práci nemohu opomenout ani schůzku národního hokejového týmu s vedoucími zájezdu v pondělí 13. 3. 1950 a následné setkání v restauraci U Herclíků, při kterém došlo k zatčení několika hokejistů. Nejdůležitější otázkou, kterou je potřeba touto částí zodpovědět je: jaké byly hlavní důvody pro neúčast

národního hokejového týmu na Mistrovství světa v Londýně.

Práce se opírá především o pečlivou konfrontaci archivních pramenů, novinových článků a výpovědí pamětníků.

Metodika

Z archivních pramenů jsou pro mou práci klíčové zejména soudní spisy¹ a osobní složky², které jsou uloženy v Archivu bezpečnostních složek. Dále jsem pracovala s materiály z archivu Ministerstva zahraničních věcí, kde jsem se soustředila na složky, které patřily jednotlivým československým velvyslanectvím³, podařilo se mi však nalézt pouze

¹ Archiv bezpečnostních složek, Fond: V/MV, Sign: V-2654MV, Bohumil Modrý a spol.

² Archiv bezpečnostních složek, Fond: FMV, sign. 302-332-14, Osobní spis Augustina Bubníka., Archiv bezpečnostních složek, Fond: FMV sign. 59-87-38/1-27, Osobní spis Bohumila Modrého.

³ Prohledala jsem dokumenty z Norska, Anglie, SSSR, Jugoslávie a Kanady.

zprávu o novinových člancích z Norska.⁴ Dalšími podklady pro mou práci byly materiály z Národního archivu,⁵ kde se nachází složka Stanislava Konopáška. V ní lze nalézt podklady úředního charakteru, mezi něž patří žádosti o řidičský průkaz, výpisy z trestního rejstříku, Osvědčení o státní a národní spolehlivosti z roku 1946 a materiály související s jeho odsouzením v roce 1950.

Archivní materiály, které dobře doplňují celkový pohled na mé téma, jsem našla i v Archivu Kanceláře prezidenta republiky, kde jsou uloženy žádosti o milost⁶ a v Archivu tělesné výchovy a sportu, ve kterém je fond týkající se ledního hokeje v Československu.

Budu též pracovat se svědectvími pamětníků. Mezi prvními jsem dělala rozhovor s paní Španingerovou (3. 2. 2011), manželkou hokejového reprezentanta Antonína Španingera, který zemřel 4. ledna 2010.⁷ Od ní jsem se zprostředkovaně dozvěděla o životě jejího manžela a o celém procesu. Následoval rozhovor s Augustinem Bubníkem (30. 6. 2012), který během několikahodinového rozhovoru vypověděl událost tak, jak jí zažil včetně pocitů, které během zadržení a výslechů měl. Jedná se o velice důležitý informační zdroj, bez kterého bych nemohla práci sepsat. Během akce: „Týden legend na Spartě“ se mi podařilo udělat rozhovor s Vladimírem Zábrodským. Dále jsem provedla interview s Leopoldem Vávrou, který je rodinným přítelem rodiny Červených, na základě toho mi zprostředkoval několik rozhovorů s manželkou Zlatka Červeného. Dále jsem se setkala s publicistou Jiřím Macků, který se tímto tématem zabýval již ve dvou knihách a osobně se znal s některými hokejisty.

Periodik, která jsem pro svou práci použila, je celá řada. Snažila jsem o co největší pokrytí a rozmanitost. Z Československých novin jsem nejvíce čerpala z Rudého práva z let 1948 – 1950.

Z literatury, která vznikla do roku 1968, jsou pro mou práci využitelné knihy od Josefa Laufera.

Je však potřeba brát v úvahu, že se tématu zatčených hokejistů snaží co nejvíce vyhnout.⁸

Výsledky a diskuze

Londýn 1950

Z Československa se po druhé světové válce stávala evropská hokejová velmoc. To dosvědčují zlaté medaile z mistrovství světa v roce 1947 a 1949, stříbrná medaile z Olympijských her z roku 1948, ale také řada vyhraných mezinárodních turnajů.

Po vítězství reprezentačního týmu Československa na Mistrovství světa v ledním hokeji ve Stockholmu v roce 1949 následovalo Mistrovství světa v Londýně, které mělo potvrdit dominanci československých hokejistů. Tréninková příprava širšího výběru reprezentantů (kolem 20 hokejistů) probíhala na Kladně. Vedoucími tohoto tábora byli: Josef Matějka (zaměstnanec ÚVKŠČ jako tělovýchovný referent), Karel Velebil (Tajemník ROH, který byl nejvyšším vedoucím) a Josef Hermann (technický úředník na ministerstvu školství v přípravném táboře měl na starost technickou přípravu mužstva na ledě). O soustředění, které se konalo od 26. února 1950 do 8. března 1950, vypověděl Augustin Bubník následující: „Měli jsme tréninkové soustředění na Kladně, kde jsme bydleli v jedné vile, kterou zabrali nějakému magnátovi a jezdili jsme do Kladna na tréninkové soustředění a zápasy.“⁹ Tato vila byla rekreačním střediskem Okresního národního výboru Kladno (dále jako ONV Kladno). Dopoledne probíhal trénink a po obědě následovala teorie a politické přednášky, které vedl Karel Velebil¹⁰, což dosvědčuje i novinový článek z 7. 3. 1950 v Mladé frontě: „A nezapomíná se ani na otázky politické. Nechceme a nebudeme mít v budoucnu již reprezentantů, kteří by neznali smysl svého boje na sportovním kolbišti, kteří by si jasně neuvědomovali, že jsou našimi reprezentanty – reprezentanty lidově demokratického Československa.“¹¹ Tato politická školení probíhala v souvislosti s emigracemi významných sportovních hvězd z Československa, například hokejistů Oldřicha Zábrodského, Miroslava Slámy, Josefa Malečka, Zdeňka Marka, ale například i krasobruslařky Aleny Vrzáňové či tenisty a hokejisty

⁴ Archiv Ministerstva zahraničních věcí: TO-O, Norsko, 1945-59, karton číslo: 10, pod složka číslo: 7, Zprávy tiskové 1950-1951, 1954. Číslo zprávy 151141.

⁵ Národní Archiv: PMV –AMV 225, Fond: Ministerstva vnitra I – prezidium, Praha fond 225, Karton: 1554, signatura: 225-1554-6.

⁶ Archiv Kanceláře prezidenta republiky, Název Fondu: Jiří Macelis, České Budějovice, trestní záležitost, signatury: T1246/50, T1579/50, T4093/50, T104/51, T1604/51 a Název fondu: Proces hokejisty čs. Národního mužstva-Václav Roziňák, Stanislav Konopásek, Vladimír Kobranov, Augustin Bubník a Bohumil Modrý, signatura: T4297/50.

⁷ Paní Španingerová vlastní osobní album výstřižků, související s jejím manželem.

⁸ Laufer, J. (1960). *Hokej můj osud*. Praha: Mladá fronta.; Laufer, J. (1958). *Padesát let v našem sportu*. Praha: Mladá fronta.

⁹ Viz. Rozhovor s Augustinem Bubníkem z 30. 6. 2011.

¹⁰ Viz. Archiv bezpečnostních složek, Fond: V/MV, Sign.: V-2654MV, Bohumil Modrý a spol. str. 102, výpověď Stanislava Konopáška.

¹¹ Viz. Mladá fronta, Deník Československého svazu mládeže. Článek: Před zahájením Hockeyového Mistrovství světa v Londýně. Tvrdá příprava našich hokejistů. Vydáno: 7. 3. 1950, číslo 54, ročník 6, Sportovní rubrika.

Jaroslava Drobného. Stát se snažil sportovce přesvědčit o tom, že pokud emigrují, zradí tím nejenom svou vlast, ale především ublíží sami sobě a svým blízkým.

Těsně před odletem byl vybrán reprezentační tým, který měl obhájit mistrovský titul z roku 1949. Do týmu byli zařazeni: Josef Jirka, Zlatko Červený, Augustin Bubník, Vladimír Kobranov, Přemysl Hajný,¹² Vladimír Zábrodský, Stanislav Konopásek, Jiří Macelis, Václav Roziňák, Vladimír Bouzek, Čeněk Pícha, Josef Štock, Antonín Španinger, Václav Bubník, Vlastimil Bubník, Miloslav Blažek a Miroslav Rejman¹³.¹⁴ Na propojení mezi sportem a politikou dobře odkazuje novinový článek s informací o konaném setkání reprezentačního týmu s nejlepšími pracovníky.¹⁵ Slíbili, že zvýší pracovní výkon, pokud hokejisté z Londýna přivezou zlato. Večerem provázela hudební skupina Argo, která složila píseň speciálně pro tuto příležitost. Propagandistický ráz písně byl jasně patrný již po první sloce: „Dnes do boje odjíždíte, obhájit titul pro svou zem, těšíme se, že zvítězíte v boji proti všem.“¹⁶ Po tomto setkání se hokejisté vrátili zpět

do Tyršova domu, kde je ráno 11. března 1950 vyzvedl autobus Československých aerolinií, který je odvezl na Ruzyňské letiště.¹⁷

11. března 1950

Ráno 11. března mělo celé mužstvo poslední trénink na ledním stadionu v Praze a v 9,30 hodin odjelo již zmiňovaným autobusem z Tyršova domu na Ruzyňské letiště. Celý tým prošel pasovou kontrolou a na terminálu čekal na odlet.¹⁸ V čase odletu byli reprezentanti vyzváni, aby vyčkali další dvě hodiny z důvodu technické závady na letadle.¹⁹ Do dvou hodin se podle Augustina Bubníka: „objevili čtyři pánové, dva z hokejového svazu a zavolali nás do velké místnosti, kde nám řekli, že jestli nepodepíšeme listinu, se kterou chodil Vladimír Zábrodský, že se vzdáváme mistrovství světa, tak že podpoříme buržoazní politiku západu, protože Anglie nevydala víza našim reportérům Josefu Lauferovi a Otakaru Procházkovi. Měli jsme něco podepsat, když jsme nevěděli co, proč a proto nastala velká kontroverze, hádání, sprostý slova, my jsme jim nevěřili a Zábrodského²⁰ i je jsme

¹² Jméno Přemysla Hajného je možné nalézt ve dvou modifikacích (Hajný a Hainý). (Viz Fond: V/MV, Sign.: V-2654MV, Bohumil Modrý a spol., Rudé právo, Ústřední orgán Komunistické strany Československa. Článek: Čs. Hokeysté pro mistrovství světa v Londýně. Vydáno: 10. března 1950, číslo 59, Ročník 30, sportovní rubrika; a další.) V celém práci budu využívat variantu Hajný.

¹³ Byl označen za necestujícího náhradníka.

¹⁴ Viz. Jenšík, M. (2010). *Zlatá kniha ledního hokeje s předmluvou Vladimíra Růžičky*. Brno: Cpress, 227 - 228. V článku Čs. Hokeysté pro mistrovství světa v Londýně některé jména na soupisce hráčů chybí. (Viz. Rudé právo, Ústřední orgán Komunistické strany Československa. Článek: Čs. Hokeysté pro mistrovství světa v Londýně. Vydáno: 10. března 1950, číslo 59, Ročník 30, sportovní rubrika). Vzhledem k zamýšlené obměně pozic hokejistů neuvádím, zda se jednalo o obránce nebo útočníka. Viz. Mladá fronta, Deník Československého svazu mládeže. Článek: Deset dnů přípravy našich hokejistů před Londýnem. Vydáno: 12. 2. 1950, číslo 37, ročník 6, Sportovní rubrika.

¹⁵ Viz. Mladá fronta, Deník Československého svazu mládeže. Článek: Hokejisté mezi úderníky. Vydáno: 9. 3. 1950, číslo 58, ročník 6, Sportovní rubrika; Nejednalo se o jediné setkání s „úderníky“ v Československu. O dva dny dříve se celý tým sešel s nejlepšími pracovníky v kladenském kraji. Proběhly besedy, během kterých měli hokejisté, jejich vedoucí a i pracovníci proslovy o budoucí dobře odvedené práci.

¹⁶ Cit. Rudé právo, Ústřední orgán Komunistické strany Československa. Článek: Večer čs.

Hockeyistů a úderníků, vydáno: 12. března 1950, číslo 61, Ročník 30, sportovní rubrika.

¹⁷ Archiv bezpečnostních složek, Fond: V/MV, Sign.: V-2654MV, Bohumil Modrý a spol. mapa č. 2, str. 347, výpověď Josefa Hermanna.

¹⁸ Čas odletu je podle zdrojů nejasný. V knize *Ztracená léta*. Příběh hokejového zločinu od Roberta Bakaláře a Vladimíra Škutiny byla hodina odletu stanovena na 16,00 hodin. Dle knihy Stanislav Konopásek, Hráč, který přežil, od Davida Lukšů a Aleše Palána se čas odletu přesunul zcela na druhý den (neděli). To je však velice nepravděpodobné, protože to vylučuje sled následujících událostí i ostatní materiály, které jsme použila. Já se nejvíce přikláním k času odletu, který jsem našla v materiálech Archivu bezpečnostních složek a v knize *Obětovaní šampioni*. Mistři světa určení k likvidaci od Jiřího Macků, které se shodují na přibližné hodině odletu v rozmezí od 10,45 – 11,30 hod.

¹⁹ Augustin Bubník, jeden z reprezentantů se domnívá, že žádná závada na letadle nebyla a jednalo se pouze o zdržování, aby nemohl tým odletět.

²⁰ Podle archivních zdrojů (Viz. Archiv bezpečnostních složek, Fond: V/MV, Sign.: V-2654MV, Bohumil Modrý a spol., výpověď Stanislava Konopásky str. 100 - 105) Vladimír Zábrodský, jakožto kapitán týmu, měl podepsat prohlášení, ve kterém souhlasil s nenastoupením celého týmu na mistrovství světa v Londýně. O tom je dále napsáno: „Nevšiml jsem si, zda toto prohlášení Zábrodský Matějkovi [Vladimír Zábrodský, Josef Matějka, poznámka autora] podepsal, ale pamatuji si, že Zábrodský prohlásil, že jest to naprosto správně a že bez reportérů by se

vyhnali. Řekli, že se neodletí a pokud ano, tak určitě ne v sobotu, možná v pondělí.²¹

Vladimír Zábrodský ve své výpovědi, ke které se dostavil 16. 3. 1950, uvedl, že se celá událost odehrála následovně: „Čekali jsme asi 1 ½ hodiny na povel k odletu. Toto se ale neuskutečnilo, jelikož asi ve 13,00 hodin se dostavili náš politický vedoucí, Matějka, Pokorný, a jeden soudruh z ministerstva zahraničních věcí a tito nám oznámili, že je odlet odsunut na neurčitou dobu, jelikož reportéři Laufer a Procházka nedostali udělená jim visa. Matějka, Pokorný a uvedený soudruh, jehož jméno neznám²², navrhli celému mužstvu, aby bylo sestaveno prohlášení, že národní mužstvo neodletí do Londýna do té doby, než bude vyřízena záležitost se vstupními visy pro uvedené reportéry.²³ Toto prohlášení mělo být oznámeno anglickému vyslanectví v Praze. Avšak k uskutečnění prohlášení nedošlo, jelikož v celém mužstvu byla velká roztrpčenost a situace na letišti nebyla organizačně zvládnutá.“²⁴ Tým vyčkal na letišti do 14,00 hodin, jestli nebude situace vyřešena, ale poté se k nim vrátil Josef Matějka, že není šance k odletu, dokud nebudou víza pro reportéry hotová.²⁵

Mužstvo bylo vyzváno, aby se v pondělí 13. března 1950 v 10,00 hodin dostavilo do Tyršova domu, kde mělo dojít ke konfrontaci mezi hokejovým týmem a vedením výpravy.

nemělo jeti.“ (Cit. Archiv bezpečnostních složek, Fond: V/MV, Sign.: V-2654MV, Bohumil Modrý a spol. str. 102. Výpověď Stanislava Konopáška). Zda existovala nějaká listina, podepsaná Vladimírem Zábrodským, která měla zavazovat tým k nenastoupení na mistrovství světa v Londýně, nemám žádné důkazy. Nenalezla jsem ji v žádném archivním spisu, a proto se mohu opírat jen o svědectví jednotlivých aktérů a výpovědi.

²¹ Cit. Rozhovor s Augustinem Bubníkem z 30. 6. 2011.

²² Podle výpovědi Karla Velebila se na letiště měl nacházet on, Josef Matějka, Vladimír Pokorný (pracující na ministerstvu informací a osvěty) a Drtina (pracovníci ministerstva zahraničí), toto se shoduje také s výpovědi Josefa Hermanna. (Viz. Archiv bezpečnostních složek, Fond: V/MV, Sign.: V-2654MV, Bohumil Modrý a spol. Mapa č. 2, str. 344, výpověď Karla Velebila.)

²³ Podle výpovědi Josefa Matějky byl o celé záležitosti s vízy nejprve uvědomen Vladimír Zábrodský, od kterého očekávali podporu a měl uklidnit celý tým, možná právě proto se Augustin Bubník zmiňuje o tom, že Vladimír Zábrodský přesvědčoval reprezentanty o tom, aby se rozhodli neodletět do Londýna bez reportérů.

²⁴ Cit. Archiv bezpečnostních složek, Fond: V/MV, Sign.: V-2654MV, Bohumil Modrý a spol. mapa č. 2, str. 357, Výpověď Vladimíra Zábrodského.

²⁵ Viz. Tamtéž, str. 33, Výpověď Vladimíra Pokorného.

Tyršův dům

V průběhu vyčkávání na sjednanou schůzku v Tyršově domě mohli pražští hráči odejít do svých domovů a mimopražským hráčům bylo zajištěno ubytování v Tyršově domě.²⁶ Reprezentanti se podle svých výpovědí příliš neobávali toho, že by do Londýna neodletěli a domnívali se, že celá situace bude vyřešena. To samé jim totiž řekli vedoucí výpravy již na letišti.

V pondělí 13. 3. 1950 se nominovaní reprezentanti dostavili do Tyršova domu. Mužstvo však bylo velice pobouřeno, což je patrné z výpovědi Augustina Bubníka: „V pondělí po příjezdu do Tyršova domu jsem zjistil, že již někteří hráči jsou v kanceláři a od slečny, která jest zaměstnána v kanceláři v Tyršově domě jsem se dozvěděl, že od 10,00 hodin zasedá mezinárodní komise, která rozhodne o tom, zda se mistrovství světa v Londýně zúčastníme. Za nějakou dobu pak slečna z kanceláře volala na nějaký úřad, pravděpodobně na anglický zastupitelský úřad v Praze, zda jsou již visa pro reportéry, kteří nás měli doprovázet, připravena. Jak nám řekla, bylo jí tímto úřadem sděleno, že visa jsou již připravená, a že si je mohou vyzvednout. Nato ona slečna telefonovala do bytu redaktora Laufera, aby jej vyrozuměla o tom, že visum pro něj i pro Procházku jest již vyhotoveno. Když domluvila, tak nám řekla, že redaktor Laufer již o tom věděl, že mu bylo visum uděleno, že však jí řekl, že si pro něj nepůjde, protože již bylo rozhodnuto, že se do Londýna nepoletí.“²⁷ Informace o vydaných vízech se mohli dozvědět z Informační kanceláře britského velvyslanectví, která sídlila v ulici Na Příkopěch, kde byla vstupní víza pro oba reportéry ještě v den odletu vystavena.²⁸

Ze všech dostupných zdrojů vyplývá, že obvykle se víza vyřizovala společně s ostatními pro celý tým. Podle Viléma Bendy, jenž v roce 1950 čekal na hokejové reprezentanty v Londýně, jako

²⁶ Nejprve se jednalo o tom, že by byli mimopražští hráči posláni domů, ale vzhledem k tomu, že zavládl zmatek, protože se všichni domnívali, že se na mistrovství již neodletí, bylo Josefem Matějkou stanoveno, že mimopražští hráči zůstanou do pondělí 13. 3. v Tyršově domě, kdy bude rozhodnuto o dalším postupu. (Viz. Archiv bezpečnostních složek, Fond: V/MV, Sign.: V-2654MV, Bohumil Modrý a spol. mapa č. 2, str. 357, Výpověď Vladimíra Zábrodského.)

²⁷ Cit. Archiv bezpečnostních složek, Fond: V/MV, Sign.: V-2654MV, Bohumil Modrý a spol. str. 180. Výpověď Augustina Bubníka.

²⁸ Což mi v rozhovoru potvrdil jak Augustin Bubník, paní Španingerová, tak je vše popsáno i v rozhovoru s Tomášem Svobodou, který byl v roce 1950 spolupracovníkem americké tiskové agentury Associated Press, v knize Ztracená léta příběh hokejového zločinu.

druhý vedoucí výpravy, měli na Mistrovství do Londýna na pozici reportérů původně vycestovat Josef Laufer a Štefan Mašlonka. Teprve ve čtvrtek 9. března bylo rozhodnuto o změně reportéra Štefana Mašlonky za Otakara Procházku. I přes malou časovou dotaci měla být víza nakonec vydána včas: „My jsme se to v agentuře dozvěděli v pátek. Celý problém jsme vysvětlili svému šéfovi panu Poloweckému, který se ihned spojil s britským atašé panem Piggetem a vysvětlil mu, proč musí být víza do soboty hotova. Vízum pro rozhlasového reportéra bylo tedy uděleno a do Prahy přišlo telegrafickou cestou v sobotu kolem 14. hodiny.“²⁹

O pravdivosti vyhotovení víz v sobotu 11. března svědčí i výpověď Josefa Laufera: „odejel jsem se s. Mejdovou na anglický konsulat, kde vyzvedla cestovní pasy pro mne a Procházku, na kterých byl sobotní datum 11. 3. 1950.“³⁰

Pokud se vrátím zpět k situaci v Tyršově domě. Nikdo z vedení nebyl schopen dostavit ve stanovenou hodinu (10,00 hodin), aby reprezentantům celou situaci osvětlil a bylo jim sděleno, že musejí na rozhodnutí vyčkat do 12,00 hodin. Tomu však téměř nikdo nevěřil. Mužstvo přemýšlelo o politických důvodech neúčasti, jak dosvědčuje výpověď Augustina Bubníka: „Začaly se ozývat různé poznámky z řad spoluhráčů, že důvod, proč neletíme do Londýna, není ten, že reportéři nedostali včas visa, ale že jsou to důvody politické a že naše ústředí se nás bojí pustit do Londýna.“³¹ O tom, že celá událost měla politický podtext, ve své výpovědi hovořil i Josef Laufer: „Já pro moji osobu jsem se domníval, že pouze vyšší politické zájmy znemožnily start našeho mužstva.“³²

V Tyršově domě padalo mnoho otázek, ale nebyl nikdo, kdo by na ně odpovídal. Až jednu hodinu po poledni se za hokejisty dostavili někteří funkcionáři. S jistotou víme, že mezi nimi byl představitel Sokola Josef Truhlář a vedoucí výpravy Josef Matějka. Ti oznámili mistrům světa v ledním hokeji z roku 1949, že obhajoba jejich titulu nebude možná, protože na mistrovství v žádném případě neodletí. Jako hlavní důvod měl být podle výpovědi

Stanislava Konopáska: „1./ Reportéři Laufer a Procházka obdrželi vstupní visa pozdě, což je bezcharakterní. 2./ Anglický konsulat chtěl zmařit vůbec náš start na mistrovství tímto způsobem.“³³ Údajně měli být reportéři v sobotu 11. 3. zneuctěni tím, že na anglickém velvyslanectví je nepustili dovnitř a hovořil s nimi pouze vrátný s cigaretou v ústech. O tomto jednání se však nezmiňuje ani jeden z reportérů. Naopak Josef Laufer řekl: „Podotýkám však, že anglický konsulat se skutečně snažil porozumětí rozhlas i mně, že visa pro nás jsou připraveny již v sobotu a v neděli. Avšak nikdo z nás nebyl vyrozuměn.“³⁴

Debata byla dlouhá, ale nic neřešila. Reprezentanti byli vyzváni, aby si dojezili na letiště pro svá zavazadla. Cestou na letiště se domluvili, že se sejdou kolem 18,00 hodiny v hospodě U Herlíků, která patřila Mojmiru Ujčíkovi. Jedním z důvodů mělo být i narození syna Jiřího Macelise, o kterém se však většina hráčů dozvěděla až na místě.³⁵

Zlatá hospůdka

Do „Zlaté hospůdky“, jak se také říkalo restauraci za Národním divadlem, na jejímž místě se v dnešní době nachází pamětní deska, která celou událost připomíná, se začali hokejisté scházet po 17,00 hodině. Přítomní byli: Zlatko Červený, Václav Roziňák, Stanislav Konopásek, Jiří Macelis, Augustin Bubník, Přemysl Hajný, Josef Jirka, Vladimír Kobranov, Antonín Španinger Josef Štock, Čeněk Pícha, i přes pozvání se nedostavili: Miloslav Blažek, Vladimír Bouzek, Václav Bubník, Vlastimil Bubník, Vladimír Zábrodský³⁶ a Josef Trousílek. V restauraci se nacházeli i další známí hokejistů, byla mezi nimi Jarmila Podborská, která byla hokejovou fánynkou, Marie Pohůnková, snoubenka zemřelého hokejisty Vladislava Müllera, duďák, kterého nikdo blíže neznal, jistý Čeněk Charvát, dívka Vladimíra Kobranova a snoubenka Josefa Jirky. Mimo těchto uvedených osob se v restauraci nacházeli i další hosté, mezi nimiž byl údajně i policejní činitel s nějakou dívkou a konečně starší žena, která pro velký hluk – jak

²⁹ Cit. Škutina, V. & Bakalář, R. (1990) *Ztracená léta. Příběh hokejového zločinu*. Pardubice: Helios, 55. Bohužel tato kniha vydána původně ve Švýcarsku je jednostranná a jsou zde neověřená fakta, citace totiž pokračuje nařčením, že víza, která byla vyhotovena v den plánovaného odletu ve 14,00 hodin, byla doručena dvě hodiny před vzletnutím letadla, což je velice nepravděpodobné, protože hodina odletu měla být do 12,00 hodin.

³⁰ Cit. Archiv bezpečnostních složek, Fond: V/MV, Sign.: V-2654MV, Bohumil Modrý a spol. Mapa č. 2, str. 342. Výpověď Josefa Laufera.

³¹ Cit. Tamtéž. str. 181. Výpověď Augustina Bubníka.

³² Cit. Tamtéž. Mapa č. 2, str. 341. Výpověď Josefa Laufera.

³³ Cit. Tamtéž. str. 103. Výpověď Stanislava Konopáska.

³⁴ Cit. Tamtéž. Mapa č. 2, str. 342. Výpověď Josefa Laufera.

³⁵ Domnívám se, že by se reprezentanti sešli, i kdyby se nenarodil syn Jiřího Macelise, protože zklamání nad zákazem startu v Londýně bylo velké a téměř všichni měli potřebu si o tom pohovořit a postěžovat si na osoby, které podle nich byly viníky celé situace.

³⁶ Sám Vladimír Zábrodský uvedl v dokumentu „Zábrodský ve střížně“, který jsem získala ze soukromé sbírky Jiřího Macků, že původně do restaurace U Herlíků chtěl odejít. Návštěvu restaurace mu měla zakázat manželka, která byla v devátém měsíci gravidity.

uvádí policejní spis – brzy odešla. Po osmé hodině přišli dva neznámí muži. Poslední dva jmenovaní měli podle policejních protokolů přijít do restaurace po podání udání na policejní stanici. Podle materiálů Archivu bezpečnostních složek mělo udání proběhnout následovně: „Dne 13. 3. 1950 v 17,00 hodin³⁷ dostavila se na stálou službu zdejšího velitelství Anna Kalvodová a oznámila, že v restauraci „U Herclíků“ v Praze II., Pštrosova ul., kde byla na večeři, se nachází společnost nějakých mladíků a děvčat, kteří hrubým způsobem urážejí lidově demokratickou republiku.“³⁸ Následně po udání Anny Kalvodové měli být vysláni policisté do restaurace, aby udání prověřili.

Podle výpovědí hokejistů se po příchodu všech hráčů (které jsem jmenovala výše) začaly zpívat české písně a s přibývajícím alkoholem se repertoár měnil na skryté urážky režimu, jako například: „Nikdo není tak hezkej jako Venca Kopeckej“³⁹ a další písně. Kolem sedmé hodiny se někteří hráči vydali na večeři k rodině Fatků, které byla spřátelena s Augustinem Bubníkem, Václavem Roziňákem a Stanislavem Konopáskem. Tito tři hokejisté zde vyslechli vysílání rozhlasu, které informovalo, proč hokejisté neodjeli do Londýna na mistrovství světa. „Zaslechli jsme konec, když redaktor hlásil, že tím vystupováním úředníka nebo sluhy bylo zřejmé, že nechťejí udělit našim reportérům visa. Začátek jsme neslyšeli.“⁴⁰ Reportér uvedl celou situaci tak, že mužstvo se samo rozhodlo pro neúčast na Mistrovství světa v ledním hokeji, protože Angličané nevydali víza pro československé reportéry. Rozhořčenost a opilost, způsobila, že se rozhodli pro telefonní hovor do rozhlasu,⁴¹ během kterého: „Jeden přes druhého jsme na něj hulákali, aby nebalamutil lidi, aby nekecal, že stejně tomu sportu nerozumí, a aby přišel mezi nás do restaurace

U Herclíků.“⁴² Všichni tři jmenovaní se chtěli vydat zpět do restaurace, ale Stanislav Konopásek si to na poslední chvíli rozmyslel, a proto se vrátili jen Augustin Bubník a Václav Roziňák. Po příchodu zjistili, že osazenstvo je pohoršeno zprávou z rádia a proto jim Augustin Bubník společně s Václavem Roziňákem sdělili, že do rozhlasu volali a vyčinili Edmundu Koukalovi. Za značného povzbuzování se oba aktéři rozhodli znovu reportérovi zatelefonovat. Rozhovor probíhal podobně jako ten, který se odehrál u rodiny Fatků. Celá společnost byla silně podnapilá a nevyhýbala se ani vykřikování na ulici před restaurací. O hesla: „Smrt komunistům“⁴³ „Chceme být volní jako ti rackové a nenecháme si od komunistů navléknout žádné okovy.“⁴⁴ nebyla nouze. Nejhlasitěji se měl podle civilních policistů chovat Augustin Bubník a Václav Roziňák.⁴⁵ Jeden z policistů, který následně učinil výpověď, o večeru v restauraci U Herclíků vypověděl: „Za takovýchto hovorů seděl jsem se spoluorgánem v hostinci asi do 20. hodiny, a když bouře nadávek se stále stupňovala za spoluúčasti dalšího přítomného Zlatka Červeného, který stále vykřikoval „Ať nám práce vyliže prdel, smrt práci a komunistům.“ Domluvili jsme se s orgánem 171, aby nenápadně odešel na stálou službu StB, podal zde hlášení s tím, že jest nutno zameziti dalším nadávkám a hrubostem urážejícím naši vládu, lidově-demokratické zřízení a komunistickou stranu.“⁴⁶ Zatýkání podle výpovědi policisty Jaroslava Doubravy probíhalo následovně: „Když otevřeli dveře na ulici a i zde vykřikovali, tak jsem zaplatil pivo, které jsem vypil a vyšel jsem na ulici právě v okamžiku, kdy Roziňák, Bubník a Červený křičeli jeden přes druhého nadávky svině komunistické a zvláště Červený opakoval již uvnitř pronesené nadávky.“⁴⁷ „Odešel jsem asi 50 m od hostince a viděl jsem přijíždět auto se dvěma orgány, kteří vystoupili a šli jsme společně k hostinci. Mezitím se hulákající rovněž vrátili do hostince a my všichni tři jsme vešli za nimi. Orgán 2973 vstoupil první do lokálu a já jsem mu ukázal na Roziňáka, Bubníka a Červeného, kteří stáli uprostřed a něco vykřikovali. Orgán 2973 přistoupil k Roziňákovi, ukázal odznak služební a totéž jsem učinil i já a přitom jsem vyzval Roziňáka a Bubníka, aby nás následovali, že půjdou s námi na policii. Když jsem potom mírně uchopil Roziňáka za pravou ruku, přiskočil ke mně Červený, který dobře viděl naše služební odznaky a udeřil mě do levé tváře pěsti a křičel, že Roziňáka nenechá

³⁷ V jiném dokumentu, kde se nachází stejná výpověď, je čas uveden na 19,00 hodin (Viz. Archiv bezpečnostních složek, Fond: V/MV, Sign.: V-2654MV, Bohumil Modrý a spol., str. 72), zda se jedná o chybu v protokolu, nebo byl čas posunut po následujících výsleších československých hokejistů, z dokumentů nevyplývá. Každopádně v 17,00 hodin se hokejisté ještě ani nenacházeli v restauraci, natož aby zde činili výtržnosti. Proto je tato výpověď vyvratitelná. Avšak nevylučuji, že k chybě mohlo dojít mechanickým přepsáním.

³⁸ Cit. Archiv bezpečnostních složek, Fond: V/MV, Sign.: V-2654MV, Bohumil Modrý a spol. Operativní podsvazek, str. 78.

³⁹ Narážka na Václava Kopeckého ministra informací a osvěty. (Cit. Tamtéž.)

⁴⁰ Viz. Tamtéž, 1. část, str. 79, Výpověď Václava Roziňáka.

⁴¹ Hlasatel, který celou zprávu uvedl, se jmenoval Edmund Koukal. (Viz. Tamtéž, mapa č. 2, str. 218, Výpověď Augustina Bubníka)

⁴² Cit. Tamtéž, 1. část, str. 79, Výpověď Václava Roziňáka.

⁴³ Cit. Tamtéž, mapa č. 2, str. 219, Výpověď Augustina Bubníka.

⁴⁴ Cit. Tamtéž.

⁴⁵ Viz. Tamtéž, 2. část, str. 72. Výpověď Jaroslava Doubravy.

⁴⁶ Cit. Tamtéž.

⁴⁷ Cit. Tamtéž.

odvléct.⁴⁸ Nutno dodat, že podle výpovědi manželky Zlatka Červeného a i podle výpovědi paní Španingerové a některých soudních protokolů mělo toto mírné uchopení takovou razanci, že roztrhli Václavu Roziňákovi celý rukáv. Lze pochybovat i o tom, zda Zlatko Červený opravdu viděl služební odznak, protože podle své výpovědi, se snažil pouze ochránit Václava Roziňáka: „Myslím, že kolem 21:00 jsem právě odcházel od barového pultu, když jsem zahlédl, že k Roziňákovi jde nějaký neznámý muž, který ho chytá za ruku. Přiskočil jsem okamžitě k nim, roztrhl jsem je od sebe, přičemž jsem onomu muži dal ránu po hlavě.“⁴⁹ Podle Jaroslava Doubravy následovala bitka Červeného s policisty čemuž, však zabránili přihlížející hokejisté. Během této šarvátky byl zraněn i policista se služebním číslem 171 (Emil Číž). Dodnes se Augustin Bubník domnívá, že zatýkání v restauraci U Herclíků byla připravená past, protože politicky nebyl nikdo z přítomných zastáncem komunistické strany.⁵⁰

Zatýkání

Zatčení byli: Václav Roziňák, Zlatko Červený a Augustin Bubník. Dva prvně jmenovaní byli zadrženi hned v restauraci. Augustinu Bubníkovi se podařilo utéci a schovat se v autě na dvoře u restaurace, následně Mojmír Ujčík restauraci zamkl. Augustina Bubníka zadrželi až na podruhé, když policie cíleně prohledala celou restauraci a okolí. Čeněk Pícha a Antonín Španinger utekli nepozorovaně přes střechy domů. „Lidé jim tam pomáhali, otevírali dvory, jen aby mohli uniknout.“⁵¹ Podařilo se jim dostat vlakem až do Českých Budějovic. Ostatní osoby v restauraci byly zapsány a následně si je policisté pozvali k výslechům.

Mojmír Ujčík, který byl majitelem restaurace, byl stejně jako Jiří Macelis vyslechnut a následně zatčen 14. 3. 1950. Den po Mojmíru Ujčíkovi byl zatčen Josef Jirka, Josef Štock a Vladimír Kobranov. Mezi dalšími zatčenými byl Antonín Španinger, Přemysl Hajný a Stanislav Konopásek. Jako poslední byl zajištěn Bohumil Modrý, a to až 24. 3. 1950.⁵²

⁴⁸ Cit. Tamtéž. 2. část, str. 73. Výpověď Jaroslava Doubravy.

⁴⁹ Viz. Tamtéž. mapa č. 1., str. 70. Výpověď Zlatka Červeného.

⁵⁰ Já se domnívám, že se o past jednat vůbec nemuselo, protože hlasitost projevu hostů v restauraci byla tak velká, že kdokoliv z okolních domů či původních hostů v restauraci mohl zatelefonovat či osobně dojít na stanici Sboru národní bezpečnosti (dále jako SNB) a vše oznámit. Nemuselo se primárně jednat o cílený úmysl uškodit hokejistům, ale pouze o reakci na hluk před restaurací.

⁵¹ Cit. Výpověď Španingerové z 3. 2. 2011.

⁵² Na webových stránkách totalita.cz je klamná informace, která je bohužel velmi často užívána na

Během prvotního zadržení byli Augustin Bubník, Zlatko Červený a Václav Roziňák odvedeni na stanici StB v Bartolomějské ulici, kde byli lékařem Pavlem Peterem 14. 3. 1950 v 5,00 hodin ráno označeni za střízlivé. Jednalo se o stejného lékaře, který ošetřil již zmiňovaného policistu (Emila Číže, orgán číslo 171), který byl zraněn Zlatkem Červeným.

O cestě a o prvních několika hodinách na policejní stanici v Bartolomějské ulici vypověděl Václav Roziňák následující: „Červený cestou tak řádl, že mu museli nasadit želízka. V Bartolomějské nás posadili v jedné místnosti, říkali jí třída. Na lavicích vždy po jednom a s asistencí příslušníka. Čekali jsme tam, dokud nepřivezli Gustu, který se jim někde v hospůdce schoval.“⁵³

Domeček

Vojáci byli předáni do správy vojenských úřadů. O transportu Augustin Bubník řekl: „Zavázali mně oči, vyvedli a posadili do auta. Podle zvuku jsem poznal tatraplán a podle hlasu šéfa našeho obranného zpravodajství Hůlku.“⁵⁴ Byli převezeni do budovy nedaleko chrámu sv. Mikuláše na Malostranském náměstí, které bylo jedno ze sídel 5. oddělení hlavního štábu (Jednalo se o Obranné a bezpečnostní zpravodajství, Dále jako 5. oddělení HŠ).⁵⁵ Vojáci zde byli vyslechnuti, ale v budově tohoto oddělení nezůstali, byli převezeni do vojenského vězení, které patřilo pod správu 5. oddělení HŠ. Této budově se říkalo „Domeček“ nebo „Malostranský domeček“, byl na Pohořelci. Toto místo nejlépe vystihuje práce Ladislava Kudrny, která je přístupná na stránkách Ústavu pro studium totalitních režimů: „Sadismus příslušníků vyšetřovací skupiny R (realizační a výslechová) 5. oddělení se stal neblaze proslulým. Správce věznic 5. oddělení, pověstného „Domečku“ na Hradčanech, škpt. František Pergl [Přezdívan Suchá lípa, poznámka autora] se stal synonymem pro pri-

veřejnosti a to, že: „Ten večer byli zatknuti Bubník, Konopásek, Roziňák, Jirka, Červený, Macelis, Španinger, Hajný a Štock. Ujčík s Kobranovem byli zatčeni o den později a hvězda čs. hokeje Bohumil Modrý až po dalším měsíci.“ Viz

http://www.totalita.cz/proc/proc_hokej_03.php, [cit. 1. 6. 2012]. Autor Tomáš Vlček, bohužel neuvádí zdroj svých informací, které však jak podle policejních protokolů, tak i podle výpovědí, nejsou přesné.

⁵³ Cit.: Macků, J. (2004) *Obětovaní šampióni. Mistři světa určení k likvidaci*. Praha: Jindřich Procházka – TYPO JP, 215.

⁵⁴ Cit. Tamtéž, 217.

⁵⁵ Kudrna, L. (2008) Vojenské obranné zpravodajství (1945 – 1950) [online]. Přístup dne 10.06.2012 z www.ustrcr.cz

<<http://www.ustrcr.cz/data/pdf/pamet-dejiny/0801-76-89.pdf>

mitivismus a neuvěřitelně brutální sadismus při výsleších. Zdatně mu v tom sekundovali mjr. Ludvík Turek, por. Václav Bláha, ale i pplk. Karel Bohata, zástupce náčelníka vyšetřovací skupiny.⁵⁶ Antonín Španíngera a Přemysla Hajného odvezli přímo do „Domečku“ později než ostatní.

Celkové zacházení bylo velmi drastické. „Tondovi [Antonín Španíngera, poznámka autora] řekli, aby chodil od dveří k oknu a zpět a u dveří i u okna dělal dřepy, on si říkal, mě nemůžete porazit, takže to dělal celý den, potom ho nechali na chvíli lehnout, ale nesměl se přikrýt dekou celý, mohl jen od pasu dolů. Druhý den musel znovu od rána do večera dřepy a třetí den tam prý lehnul, udolali ho. Navíc chodili k výslechům, kde byli mláceni a dostávali kopance. Nejhorší byl Suchá lípa. To bylo hrozné zvěrstvo, co na těch hokejistech udělal.“⁵⁷ „Až do úmru jsme museli chodit po cele a když jsme padli tak začali kopat do dveří.“⁵⁸ Byl zde i nedostatek jídla. Přiděl byl tak malý, že Augustin Bubník měl po několika měsících podle svých slov o 30 kg méně. „Tonda [Antonín Španíngera, poznámka autora] tehdy prohlásil, že kdyby mu na okně přistál vrabec tak by ho snědl, takový strašný hlad tam byl. Mě kolikrát přivezli večer [po výslechu, poznámka autora], hodili mě dolů do takového sklepa, čekal jsem tam na ráno, nedali mi napít, nedali mi najíst.“⁵⁹

Výslechy probíhaly na ministerstvu národní obrany a všechny listy výpovědi musely být podepisovány. Pokud vypovídací nesouhlasil s tím, co bylo napsáno, musel vypovídat znovu.⁶⁰

Pankrác

Většina ostatních hráčů byla umístěna v Pankrácké věznici. Zde nebylo zacházení lepší. Zlatko Červený o vazbě na Pankráci řekl: „Byla to doba bití a ponižování. Dostal jsem tolik ran do obličeje, že se mi přední zuby začaly viklat a později jsem si je mohl sám rukou vytahovat. Prostě co výslech, to nakládačka.“⁶¹

Po výsleších, od konce května, byli všichni (včetně vojáků) přemístěni do věznice na Pankráci, kde zůstali internováni až do soudního procesu. I během této doby se snažili hokejisté protestovat proti svému pobytu ve vazbě. Ukázkou je hlášení vrchního strážmistra Karla Příbyla: „Dne 2. 6. 1950 od 19,00 hod. prováděli jsme procházku vyšetřovanců II. a III. poschodí. V 21 hod. při svádění vyšetřovanců z cely č. 14 na dvůr vyšetřovavec Červený Zlatko, si hlasitě prozpěvoval. Byl napo-

menut vel. směny, přestal zpívat, ale počal kritizovat, jak jest jim vyšetřovancům zde omezována svoboda a podobně.“⁶² Dále se měl Zlatko Červený během vycházky snažit strhnout ostatní k neposlušnosti. „Byl odvolán z procházky a dán zpět na celu. Ostatní vyšetřovanci prohlásili na základě solidarity, že nestojí o procházku a žádali také zpět na celu.“⁶³ Na základě této stížnosti žádal vrchní strážmistr Karel Příbyl o potrestání Zlatka Červeného i osazenstva celé cely.

Během pobytu ve věznici na Pankráci byla řada z uvězněných transportována do nemocnice mimo věznici a to z důvodů, že vězeňský lékař nemohl se svým zařízením obstarat ošetření vážnějších případů. Mezi ošetřené osoby patřil Václav Roziňák, který byl hospitalizován dokonce dvakrát. V prvním případě 9. 6. 1950 mu byla ošetřena noha a dostal sádra a v druhém případě byl hospitalizován od 6. 7. do 26. 7. 1950. Dále byl hospitalizován Jiří Macelis a to konkrétně 22. 5. 1950 a 12. 7. 1950 a Bohumil Modrý v září 1950.⁶⁴

Politický proces?

Z mého pohledu je jeden z nejdůležitějších materiálů úřední záznam z 19. 9. 1950, ve kterém je zapsáno, kdo měl na starost celý případ a činil příkazy, na co se mají vyšetřovatelé tázat.⁶⁵ „Po vypracování trestního oznámení, které jsem učinil na hokejisty, bylo toto dáno na útvar 701-A k rozhodnutí s. Trnky,⁶⁶ který byl řídicím orgánem této akce /Útvar 701-A, 1/328/ mne dával po celou dobu, co byl shora uvedený případ zpracováván příkazy a to v té souvislosti, kdo má být zatčen, vyslýchán apod. Většina příkazů, které jsem dostával od tohoto útvaru, byly větším dílem činěny telefonicky.“⁶⁷ Dále jsou zde uvedeny informace o tom, zda byly dokumenty nějakým způsobem upravovány: „Trestní oznámení, které bylo dáno tamnímu útvaru k rozhodnutí, bylo také tímto

⁶² Cit. Archiv bezpečnostních složek, Fond: V/MV, Sign.: V-2654MV, Bohumil Modrý a spol., mapa č. 1., str. 17.

⁶³ Cit. Tamtéž.

⁶⁴ Z žádných spisů ani svědectví není jasné, zda byla poranění způsobena násilně během výslechů nebo zda k nim jmenovaní přišli vlastním přičiněním.

⁶⁵ Tento materiál má klíčovou hodnotu, protože je zde jasně patrné, že policisté jednali podle předem domluveného scénáře, stejně jako tomu bylo i u dalších politických procesů v padesátých letech v Československu.

⁶⁶ I přes velkou snahu Archivu bezpečnostních složek a i mému pátrání nebylo možné pro běžnost příjmení osobu nalézt a vypátrat jeho přímé zařazení, jméno nebo jiné informace.

⁶⁷ Cit. Archiv bezpečnostních složek, Fond: V/MV, Sign.: V-2654MV, Bohumil Modrý a spol., Část 2., str. 5.

⁵⁶ Cit.: Tamtéž. [Cit. 10. 6. 2012], str. 7.

⁵⁷ Cit. Výpověď Španíngera, z 3. 2. 2011.

⁵⁸ Cit. Výpověď Augustin Bubník z 30. 6. 2011.

⁵⁹ Cit. Tamtéž.

⁶⁰ Viz. Tamtéž.

⁶¹ Cit. Škutina, V. & Bakalář, R. (1990) *Ztracená léta. Příběh hokejového zločinu*. Pardubice: Helios, 87.

z části předěláno a svědecké výpovědi, které já jsem k trestnímu oznámení přiložil, byly z tohoto vyjmuty. Z jakého důvodu mi však řečeno nebylo.⁶⁸ Bohužel podpis na této zprávě je velmi nečitelný a proto lze autora tohoto úředního záznamu identifikovat jen na základě služebního čísla, které bylo 1909.

K výslechům nebyli zváni pouze hokejisté ve vazbě a Mojmír Ujčík, ale také další svědkové. Na základě toho vznikl mnohastránkový spis, ve kterém je možné nalézt výpověď Josefa Hermanna, Otakara Procházky, Josefa Laufera, Vladimíra Pokorného, Eriky Modré, Vladimíra Zábrodského⁶⁹ a dalších. Z toho je patrné, že proces, který vznikl, mohl být použit k propagaci socialistického zřízení a poukázání na zrádce státu. To se však nestalo. Domnívám, se že to bylo především z toho důvodu, že národní hokejový tým byl veřejností oblíben a političti představitelé se obávali opačného efektu, který mohl při přílišné publicitě procesu vzniknout.

Soud

Soud, který projednával záležitost, proběhl pouze ve dvou dnech a to od 5. do 6. 10. 1950. Během těchto dnů bylo rozhodnuto o osudu dvanácti obžalovaných. První den byl u soudu pouze Augustin Bubník a Bohumil Modrý.⁷⁰ Následující den byli předvoláni i ostatní obžalovaní. Soudní projednání bylo uzavřeno pro veřejnost. Ráda bych zde uvedla důvody soudu pro uvěznění jednotlivých obžalovaných.

⁶⁸ Cit. Tamtéž.

⁶⁹ Obvinění Vladimíra Zábrodského, zda byl či nebyl nějak zapleten do této kauzy, není úkolem mé práce, a proto se o tomto faktu zmiňuji jen okrajově. Jediné co bych ráda dodala je, že výpověď Vladimíra Zábrodského nenese žádné stopy udavačství, ale to v tuto chvíli nebylo již potřeba. StB mělo dostatek informací o národním hokejovém týmu, které mohli použít pro jeho zlikvidování. Avšak osoba Vladimíra Zábrodského je s tímto případem velmi spojena a to z toho důvodu, že je velmi často negativně zmiňován ve výpovědích ostatních hráčů. Informace ve spisech by mu nejspíše za normálních okolností přinesly vězení, ale to se nestalo, z výpovědi jednotlivých pamětníků vyplývá, že bylo zakázáno o Vladimíru Zábrodském hovořit před soudem. Zda mu pomohli rodinní přátelé, nebo jestli nějakým způsobem spolupracoval s StB nemohu nijak dokázat. Jistý je jen fakt, že podle své výpovědi byl od roku 1948 politicky organizován v KSČ a v závěru své výpovědi pronesl prohlášení, že nebude před nikým mluvit o skutečnostech, na které byl tážán.

Vladimír Zábrodský měl velké slovo při výběru národního hokejového mužstva a jeho otec byl také vysoce postavený muž (byl pracovníkem v bance a jeden z trenérů v klubu LTC).

⁷⁰ Viz. Výpověď Augustina Bubníka, 30. 6. 2011.

Podle obžaloby se měl Bohumil Modrý, Augustin Bubník, Vladimír Kobranov, Přemysl Hajný, Josef Jírka, Václav Roziňák, Stanislav Konopásek a Jiří Macelis spolčit s protistátními činiteli a měli se pokusit o rozvrácení lidově demokratického zřízení. Všichni výše jmenovaní, až na Jiřího Macelise „vešli za tím účelem v přímý styk s cizími činiteli. Na základě tohoto činu byli obviněni z velezrady podle zákona č. 231/1948 Sb. na ochranu lidově demokratické republiky, §1 odstavce 2, který zní: „Stejně bude potrestán kdo se k činu uvedeném v odstavci 1 s někým spolčí nebo vejde v přímý nebo nepřímý styk s cizí mocí nebo s cizími činiteli.“⁷¹ Tímto trestem má být podle prvního odstavce těžký žalář od deseti do pětadvaceti let nebo doživotní vězení.

Veřejného pobuřování v restauraci U Herclíků se měli zúčastnit: Augustin Bubník, Václav Roziňák, Stanislav Konopásek, Jiří Macelis a Zlatko Červený. Za tyto přečiny byli souzeni podle zákona pobuřování proti republice podle zákona č. 231/1948 Sb., na ochranu lidově demokratické republiky §3 odstavec 2 ve znění: „Stejně bude potrestán, kdo úmyslně nebo z hrubé nedbalosti umožňuje nebo usnadňuje šíření pobuřujícího projevu uvedeného v odstavci 1.“⁷² Nejnižším možným trestem byly tři měsíce tuhého vězení a nejvyšším tři roky tuhého vězení.

Z úmyslného umožnění a nezastavení výše jmenovaných byli obviněni: Přemysl Hajný, Antonín Španinger, Josef Štock a Mojmír Ujčík. Kterým hrozilo na základě stejného zákona pobuřování proti republice č. 231/1948 Sb. na ochranu lidově demokratické republiky §3 odstavec 2, tři měsíce až tři roky tuhého vězení.

Dále byl čin rozdělen na Veřejné hanobení člena vlády pro výkon pravomoci, za což obvinili Augustina Bubníka, Václava Roziňáka a Zlatka Červeného. Jednalo se o těžší zločin, který byl souzen dle zákona: hanobení některých ústavních činitelů podle zákona č. 231/1948 Sb. na ochranu lidově demokratické republiky §24, který zněl: „Kdo veřejně nebo před více lidmi hanobí zákonodárný sbor nebo jeho předsednictvo, výbor nebo komisi nebo vládu (sbor pověřenců) nebo člena vlády (sbor pověřenců) pro výkon jeho pravomoci nebo jeho činnost v životě politickém, bude potrestán pro přečin tuhým vězením od tří měsíců do dvou let.“⁷³

Pro popouzení k nepřátelským činům proti komunistické straně měly být odpovědný stejné osoby jako za hanobení člena vlády pro výkon pravomoci, za tento čin byl navíc obviněn i Jiří Macelis. Zlatko Červený měl ublížit na cti prezidentu republiky a

⁷¹ Cit. ČESKOSLOVENSKO. Zákon č. 231 ze dne 6. října 1948 na ochranu lidově demokratické republiky. In: Sbírka zákonů a nařízení Československé republiky. 1948, str. 1461.

⁷² Cit. Tamtéž, str. 1462.

⁷³ Cit. Tamtéž, str. 1465.

jednat proti orgánu státní bezpečnosti „skutečným násilným vztažením ruky, v úmyslu zmařit služební výkon, při čemž byl tento orgán poraněn.“⁷⁴ Za tento čin obviněný Augustin Bubník, Václav Roziňák, Jiří Macelis, Stanislav Konopásek a Zlatko Červený měli být souzeni podle zákona: Popuzování podle zákona č. 231/1948 Sb. na ochranu lidově demokratické republiky §26 odstavec 1 se zněním: „Kdo veřejně nebo před více lidmi nebo více lidí popuzuje k násilnému nebo jinému nepřátelskému činu proti jednotlivým skupinám obyvatelů pro jejich národnost, rasu nebo náboženství nebo proto, že jsou bez vyznání nebo, že jsou stoupenci lidově demokratického řádu republiky.“⁷⁵ Za tento čin hrozilo tuhé vězení v rozmezí od tří měsíců do tří let.

Antonín Španinger a Josef Štock se měli v přípravném táboře dozvědět o plánované emigraci, vzhledem k tomu, že tento čin neoznámili, byli obžalováni z nepřekážení nebo neoznámení trestného činu, který byl souzen podle zákona č. 231/1948 Sb. na ochranu lidově demokratické republiky §35 odstavec 2 se zněním: „Tresty stanovenými v odstavci 1 bude potrestán, kdo se doví hodnověrným způsobem, že se chystá některý zločin nebo přečin tam uvedený nebo že byl spáchán některý zločin nebo přečin uvedený v §§5 až 8, 10, 11 a neoznámí to neodkladně hodnověrným způsobem bezpečnostnímu úřadu (orgánu).“⁷⁶ Za tento čin hrozil žalář od jednoho roku do pěti let.

Mojmír Ujčík, který byl hostinským v restauraci U Herclíků se měl dopustit neoznámení chystané velezrady bezpečnostním úřadům. Měl být souzen podle zákona č. 231/1948 Sb. na ochranu lidově demokratické republiky §26 odstavec 1, který jsem citovala výše.

Soud uznal obžalované vinné ve všech bodech obžaloby (kromě Přemysla Hajného a Jiřího Macelise, které zprostil obvinění z velezrady a Antonína Španingera a Josefa Šocka, které zprostil obvinění z neoznámení trestného činu) a odsoudil k odnětí svobody: Bohumila Modrého (15 let), Augustina Bubníka (14 let), Stanislava Konopáska (12 let), Vladimíra Kobranova (10 let), Václava Roziňáka (10 let), Josefa Jirku (6 let), Zlatka Červeného (3

roky)⁷⁷, Mojmíra Ujčíka (3 roky), Jiřího Macelise (2 roky), Přemysla Hajného (1 rok), Antonína Španingera (8 měsíců) a Josefa Šocka (8 měsíců). Dále byli všichni odsouzeni k peněžitě pokutě a Augustin Bubník, Bohumil Modrý, Vladimír Kobranov, Josef Jirka, Václav Roziňák a Stanislav Konopásek ke konfiskaci majetku, ztrátě čestných práv a občanských svobod. Ta měla trvat ještě 10 let po propuštění z trestu.⁷⁸

Bohumil Modrý měl v procesu velmi specifické postavení. Byl významnou postavou národního hokejového týmu, ale od ledna 1950 nenastupoval k mezinárodním utkáním. Důvodem ukončení jeho hokejové kariéry byly neshody s kapitánem týmu Vladimírem Zábrodským, které vyvrcholily během zápasu s anglickým týmem Haringey Racers 6. ledna 1950.⁷⁹ Na setkání nespokojených hokejistů v restauraci U Herclíků přítomen nebyl a i přesto ho 24. 3. 1950 zadrželi a následně odsoudili k nejvyššímu trestu jakožto hlavní vůdce celého „spiknutí“. Za hlavní důvody jeho odsouzení lze považovat komunikaci s československými emigranty a vedoucím oddělení Military Permit Office Martinem Bowem, pokus o emigraci a vývoz věci do zahraničí.⁸⁰

Hokejistům byli přiděleni právníci (ex offio). Ti nedoporučovali odvolání, které však všichni obžalovaní stejně podali. Odvolací přeličení se konalo 22. prosince 1950. „Obvinění Ing. Bohumil Modrý a Stanislav Konopásek podali do uvedeného rozsudku státního soudu v Praze odvolání ze všech odvolacích důvodů, ostatní obvinění podali odvolání pro výrok o vině z trestu.“⁸¹ Nejvyšší soud rozhodl 22. prosince 1950, odvolání zamítl. A teď již bývalým hokejistům a reprezentantům začala zcela nová životní etapa. Zmiňme, že na úspěchy národního týmu z let 1947-1949 se podařilo navázat až v 60. a především 70. letech, evropský hokej na dlouhá léta ovládla sovětská „sborná“.

⁷⁷ Nízký trest Zlatka Červeného je spojen především s jeho krátkou působností v reprezentačním týmu (až od roku 1949) a navíc nikdo při výslechu neuvedl, že by měl v úmyslu emigrovat.

⁷⁸ Cit. Archiv bezpečnostních složek, Fond: V/MV, Sign.: V-2654MV, Bohumil Modrý a spol. Mapa č. 2, Žaloba.

⁷⁹ Archiv bezpečnostních složek, Fond: V/MV, Sign.: V-2654MV, Bohumil Modrý a spol., mapa č. 1. Výpověď Bohumila Modrého.

⁸⁰ Z dostupných materiálů usuzuji, že bylo potřeba uměle vytvořit vůdce reprezentačního týmu, který měl v rámci této skupiny podporovat myšlenky emigrace. Na tuto pozici se Bohumil Modrý velmi dobře hodil ať již výše zmíněnými fakty tak i dobrou angličtinou a manželkou pocházející ze zahraničí.

⁸¹ Cit. Tamtéž, str. 367, Žaloba.

⁷⁴ Cit. Archiv bezpečnostních složek, Fond: V/MV, Sign.: V-2654MV, Bohumil Modrý a spol. Mapa č. 2, str. 367, Žaloba.

⁷⁵ ČESKOSLOVENSKO. Zákon č. 231 ze dne 6. října 1948 na ochranu lidově demokratické republiky. In: Sbírka zákonů a nařízení Československé republiky. 1948, str. 1465.

⁷⁶ Cit. Tamtéž, str. 1467.

Jednotlivé části obsahují: §5 je vyzvědačství, §6 vyzvědačství proti spojenci, §7 nedbalé uchování státního tajemství, §8 ohrožení obrany republiky, §10 válečné škůdnictví, §11 válečná zrada.

Závěr

Cílem práce bylo osvětlit důvody neúčasti národního hokejového týmu na Mistrovství světa v Londýně v roce 1950, které bylo možné jen na základě komparace archivních a dobových dokumentů s výpověďmi pamětníků. Z těchto materiálů vyplývá, že odjezd československého národního hokejového týmu do Londýna byl zakázán z politických důvodů. Největší obavou byla možná emigrace v době reprezentace v zahraničí, stejně jako to v předchozím období učinil Oldřich Zábrodský, Miroslav Sláma, Zdeněk Marek nebo například Alena Vrzáňová. Československo zdůvodňovalo svou neúčast v Londýně tím, že pro československé reportéry nebyla udělena víza. Tuto záminku jsem na základě archivních materiálů a dobové literatury vyvrátila.

Důležitou součástí práce je i vývoj událostí, které následovaly po zákazu odjezdu na mistrovství. Velmi podrobně se věnuji restauraci U Herclíků, kde se sešla část reprezentantů a v podroušeném stavu vykřikovali protistátní hesla. Na základě toho byla část hokejistů, ještě též večer zatčena a další byli postupně zváni k výslechům a bráni do vazby. Po sedmi měsících vazby následoval soudní proces, během kterého byla celkem dvanácti osobám odňata svoboda na 77 let a 4 měsíce.

Velmi často kontroverzně pojímané postavení Vladimíra Zábrodského v tomto politickém procesu není možné blíže specifikovat a to především z toho důvodu, že neexistují dokumenty, které by odkazovaly na jeho roli v celé kauze.

Vzhledem k velkému množství materiálů, týkajících se tohoto případu má práce končit odsouzením reprezentantů. Rozhodně by si však tato otázka zasloužila obšírnější studii s rozšířením i pro následující období, které bylo zajímavé vzhledem k postojům Československa vůči bývalým hokejistům.

Archivní prameny

Archiv bezpečnostních složek:

Fond: V/MV, Sign.: V-2654MV, Bohumil Modrý a spol. (4 svazky).

Fond: FMV, sign. 302-332-14, Osobní spis Augustina Bubníka.

Fond: FMV sign. 59-87-38/1-27, Osobní spis Bohumila Modrého.

Národní Archiv:

PMV – AMV 225, Fond: Ministerstva vnitra I – prezidium, Praha fond 225, Karton: 1554, signatura: 225-1554-6.

Archiv Kanceláře prezidenta republiky:

Název Fondu: Jiří Macelis, České Budějovice, trestní záležitost, signatury: T1246/50, T1579/50, T4093/50, T104/51, T1604/51.

Název fondu: Proces s hokejisty čs. národního mužstva-Václav Roziňák, Stanislav Konopásek, Vladimír Kobranov, Augustin Bubník a Bohumil Modrý, signatura: T4297/50.

Periodika

Mladá fronta, Deník Československého svazu mládeže, ročník 1949.

Mladá fronta, Deník Československého svazu mládeže, ročník 1950.

Rudé právo, ústřední orgán Komunistické strany Československa, ročník 1949.

Rudé právo, ústřední orgán Komunistické strany Československa, ročník 1950.

Ruch v tělesné výchově, ročník 1949, leden – březen, listopad – prosinec.

Ruch v tělesné výchově, ročník 1950, leden – březen.

Dobová literatura

ČESKOSLOVENSKO. Zákon č. 231 ze dne 6. října 1948 na ochranu lidově demokratické republiky. In: Sbírka zákonů a nařízení Československé republiky. 1948.

Laufer, J. (1958). *Padesát let v našem sportu*. Praha: Mladá fronta.

Laufer, J. (1960). *Hokej můj osud*. Praha: Mladá fronta.

Novotný, J. (1947). *Mistrovství světa v ledním hokeji*. Praha: Mladá fronta.

Sábl, V., Sigmund, S., & Gut, K. (1969). *Kniha o Československém hokeji*. Praha: Olympia.

Výpovědi pamětníků a odborníků

Rozhovor s Augustinem Bubníkem, 30. 6. 2011.

Rozhovor s paní Španingerovou z 3. 2. 2011.

Rozhovor s Vladimírem Zábrodským, 22. 2. 2012.

Rozhovor s Karlem Gutem, 22. 2. 2012.

Rozhovor s Leopoldem Vávrou, 24. 4. 2012.

Rozhovor s Věrou Červenou, 6. 6. 2012.

Rozhovor s Jiřím Macků, 7. 6. 2012.

Odborná literatura

Benda, V. (1994). *Kniha olympijských her*. Praha: Svoboda.

Gut, K., & Vlk, G. (1978). *Zlatá kniha hokeje. Z dějin československého ledního hokeje*. Praha: Olympia.

Gut, K., & Pacina, V. (1986). *Malá encyklopedie ledního hokeje*. Praha: Olympia.

Kaplan, K. (1991). *Československo v letech 1948–1953. 2. část. Zakladatelské období komunistického režimu*. Praha: SPN.

Kaplan, K., & Paleček, P. (2001). *Komunistický režim a politické procesy v Československu*. Brno: Barrister & Principal.

Kirchner, J., & Slepíčka J. (2000). *Hvězdy českého sportu I*. Praha: Fragment.

Lukšů, D., & Palán, A. (2007). *Stanislav Konopásek, Hráč, který přežil*. Praha: Česká televize.

Lukšů, D., & Palán, A. (2009). *Skutečný příběh hokejové legendy. Vladimír Zábrodský*. Praha: Česká televize.

Macků, J. (2004). *Zapřené generace. Vyškrtnuti z historie, vymazání z paměti*. Praha: Jindřich Procházka – TYPO JP.

Macků, J. (2004). *Obětovaní šampioni. Mistři světa určení k likvidaci*. Praha: Jindřich Procházka – TYPO JP.

Macků, J. (2005). *Kauza Zábrodský. Hokejový génius, ale jinak lotr*. Praha: Jindřich Procházka – TYPO JP.

Macků, J. (2005). *Na oltáři komunismu. V ohnisku zájmu nelítostného režimu*. Praha: Jindřich Procházka – TYPO JP.

Stránský, J., & Ondoušek, K. (1999). *Historie československého a českého hokeje 1908 – 1999*. Praha: Vyšehrad.

Škutina, V., & Bakalář, R. (1990). *Ztracená léta. Příběh hokejového zločinu*. Pardubice: Helios.

Turek, P. (1990). *Kniha o jihočeském hokeji*. České Budějovice: Jihočeské nakladatelství.

Internetové zdroje

Vlček, T. U Herclíků [online]. Přístup dne 01. 06. 2012 z www. <http://www.totalita.cz/proc/proc_hokej_03.php>

Kudrna, L. (2008). Vojenské obranné zpravodajství (1945 – 1950) [online]. Přístup dne 10.06.2012 z www. <<http://www.ustrcr.cz/data/pdf/pamet-dejiny/0801-76-89.pdf>>

Bc. Alena Švepešová,
Čechova 55
České Budějovice, 37001
Tel. 732348990
Svepesova.al@seznam.cz